

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 536 din 11.09.2019

Dosar nr: 526/2018
Petiția nr: 4771/25.07.2018
Petent: .
Reclamată : .

Obiect: limbaj licențios, exprimare prezumțioasă, cu conotații evident desconsiderative, aducând lezarea demnității persoanelor de etnie romă

I. Numele, domiciliul și sediul părților

Numele și domiciliul petentului

1. . director al Școlii Gimnaziale Ienăchiță Văcărescu .

Numele și sediul reclamatei/martorilor

2. . - profesor pentru învățământ primar în cadrul Școlii Gimnaziale Ienăchiță Văcărescu .

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Prin adresa nr. 4771 din 25.07.2018, petentul în calitate de director al Școlii Gimnaziale Ienăchiță Văcărescu sesizează Consiliul cu privire la comportamentul neadecvat al doamnei profesor pentru învățământ primar la adresa elevilor de etnie romă.

III. Procedura de citare

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

5. Prin adresa nr. 4771/10.09.2018 a fost citat petentul, iar prin adresa nr. 5478/10.08.2018 a fost citată partea reclamată. (filele 32-33 din dosar).

6. Procedură legal îndeplinită.

Susținerea petentului

7. Prin adresa nr. 4771 din 25.07.2018 (filele 1- 31 din dosar) petentul în calitate de director al Școlii Gimnaziale Ienăchiță Văcărescu sesizează Consiliul cu privire la comportamentul neadecvat al părții reclamate, profesor pentru învățământ primar, la adresa elevilor de etnie romă.

Potentul susține faptul că partea reclamată manifestă în mod ostentativ și constant atitudini și fapte rasiste față de elevii școlii dar și față de părinții acestora de etnie romă aflați în număr mare în unitatea școlară. Petenta folosește în relațiile cu elevii apelative precum: "țigan", "țigane", "țiganilor". În clasa pregătitoare a pornit la drum cu 27 elevi și în prezent mai are doar 13 elevi, unii s-au transferat din motive obiective dar sunt și din cei care au preferat să se lipsească de un asemenea educator.

În nenumărate rânduri a reproșat faptul că a umplut școala de țigani și din această cauză se pierd elevii buni care sunt siliți să se transfere la alte școli. Aceste afirmații le-a făcut și în prezența președintelui Partidei Romilor, făcându-se vorbire de o fetiță de etnie romă pe care reclamata a refuzat să o înscrie în clasa la care predă. Un alt elev a fost lăsat repetent în clasa a II-a, invocând numărul mare de absențe.

Exemplifică faptul că mămica a două fetițe de etnie romă, membră a Consiliului de Administrație în perioada 2015-2016 a renunțat la această calitate din cauza presiunilor reclamatei.

De asemenea se mai susține faptul că, dirijorul corului școlar de etnie romă a renunțat la această activitate din cauza șicanelor și a jignirilor reclamatei care înclaușa ușa clasei atunci când venea la repetiție.

La ultimul Consiliu Profesoral din data de 14.06.2018, reclamata s-a exprimat cu dispreț și dezgust față de părinții romi calificându-i *murdari, violenți și mizerabili, îmbrăcați în ținute neglijente și murdare*. Când s-a pus problema încheierii situației școlare a unui elev de etnie romă care în primul semestru a fost plecat cu părinții în străinătate s-a opus cu vehemență și a calificat sistemul de învățământ ca fiind „tâmpit și abuziv”.

Depune în anexă declarația a doi părinți și a dirijorului. Totodată, susține faptul că cele sesizate pot fi susținute și de către prof. învățământ primar .., prof. de sport .., și un alt învățător .. (filele 8-31 din dosar)

Susținerea părții reclamate

8. Prin adresa nr. 5861/24.09.2018 (filele 36 - 61 la dosar) partea reclamată a invocat excepția tardivității pentru faptele care au depășit termenul de un an de la data săvârșirii (fila 37) precum și excepția lipsei calității procesuale a petentului motivat de faptul că aspectele sesizate nu au fost săvârșite împotriva petentului ci împotriva elevilor și a părinților acestora.

9. Petenta susține faptul că aspectele sesizate sunt doar în imaginația petentului, ele neexistând în realitate. (ca o mică paranteză, reclamata este nașa de botez a unui fost elev care este de etnie romă).

10. Pretinsa discriminare a unui fost elev pe care în urmă cu doi ani l-a lăsat repetent arată faptul că într-un singur an a avut un număr de 314 absențe din care nemotivate 153, iar la nivelul de pregătire era cu mult sub standardele de calitate minimală impuse de reglementările legale în vigoare.

11. Depune în anexă un opis cu documente precum:

- situația școlară a elevului rămas repetent în anul 2016-2017;
- situația școlară a clasei a II-a 2016-2017 repetenți fiind 4 elevi printre care și cel la care s-a făcut vorbire mai sus (nefiind vorba de etnia acestora);

- situația elevilor anului școlar 2018-2019 din care rezultă că elevii români au o pondere aproximativ egală cu elevii de etnie romă;
- declarația profesoarei de matematică care precizează faptul că faptele pentru care este acuzată partea reclamată nu sunt reale;
- declarația profesorului de limba engleză care nu susține că ar fi reale faptele de care este acuzată reclamata;
- declarația fostei directoare, actualmente profesor care nu susține săvârșirea faptelor de către reclamată la adresa elevilor;
- declarația învățătoarei ... care precizează partea reclamată nu a avut un comportament care să excludă minoritatea romă din școală și nu folosește apelative precum *țigane*, *țiganule* și nu are un comportament care să instige la ură, precum și alte 8 declarații care susțin nevinovăția reclamatei.

12. De asemenea, a depus în anexă 3 planșe foto din data de 23.11.2017 și 18.12.2017 a corului prezent la serbarea școlii din data de 23.11.2017, alcătuit din 12 elevi dintre care 6 din unitatea școlară unde reclamata își desfășoară activitatea.

Expresia precizată de către dirijorul corului prin intermediul declarației existente la dosar, precum „o turmă de țigani” fiind total neadevărată, mai mult domnul profesor era însoțit la acel moment de doar 2 elevi.

13. Titularul de dosar a dispus verificarea aspectelor sesizate la sediul unității școlare.

Din raportul de activitate încheiat de Echipa de investigații se rețin următoarele aspecte:

- la ședința Consiliului Profesorial din data de 14.06.2018 au participat 17 cadre didactice dintre care 2 cadre didactice nu mai predau în școală, unul s-a pensionat și unul se afla în spital. Din 11 cadre didactice un cadru didactic a susținut că nu a fost atentă la ce s-a discutat, 5 cadre didactice au susținut că reclamata nu a avut o atitudine discriminatorie la adresa elevilor și a părinților de etnie romă, iar alte 5 cadre au susținut că reclamata și-a exprimat disprețul față de persoanele de etnie romă.

14. În procesul verbal al ședinței Consiliului Profesorial din data de 14.06.2018 nu este consemnată discuția dintre reclamată și petent.

În cererile de transfer a elevilor nu sunt menționate motive legate de nemulțumirea părinților față de reclamată.

15. Din documentele anexate Raportului de Investigații din datele statistice puse la dispoziția Consiliului de către petent reiese faptul că din totalul de 250 de elevi ai Școlii Gimnaziale sunt declarați oficial de etnie romă un număr de 3 elevi. De fapt ponderea lor este de 70% (fila 86 din dosar).

V. Motivele de fapt și de drept

16. Pe cale de procedură, având în vedere prevederile art. 20 alin (1) din OG nr. 137/2000R, *“Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei”*, precum fapte săvârșite înainte de 25.07.2017, Colegiul director admite excepția de tardivitate invocată de reclamată în susținerile sale pentru faptele care depășesc termenul de 1 an de la data săvârșirii acestora. Totodată, urmează a respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului, excepție invocată de către partea reclamată, *potrivit art.7 (1) „Persoana interesată este fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una dintre persoanele prevăzute la art. 8 alin. (1) și (2) ori alte persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare”*, petentul în calitate de director al unei unități școlare are interes la bunul mers în educația elevilor indiferent de etnia acestora.

17. **În fapt**, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) constată că reclamata, profesor pentru învățământ primar în cadrul Școlii Gimnaziale Ienăchiță Văcărescu, a avut un limbaj licențios cu conotații desconsiderative și care au lezat demnitatea persoanelor de etnie romă.

18. În drept, Colegiul trebuie să analizeze acțiunile reclamatei din perspectiva asigurării echilibrului impus de respectarea principiului nediscriminării și respectarea demnității persoanei prevăzute de art. 2 alin. (1) și art. 15 și libertatea de exprimare (art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 R.

19. **Astfel, în drept**, se reține art. 15 al O.G. nr. 137/2000 care prevede următoarele: „constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, **orice comportament manifestat în public**, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acestui la o rasă, naționalitate, **etnie**, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/acesteia”.

20. În raport cu protecția demnității umane și dreptul la nediscriminare, art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 dispune că „Prevederile prezentei ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.

21. Totuși, libertatea de exprimare nu este un drept absolut, limitele sale fiind stabilite în art. 10 alin. (2) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, după cum urmează: “**orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare**”, precizându-se în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: “**exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora.**”

22. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite condiții: să fie previzibilă și accesibilă), **să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

23. Raportat la **prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000. De asemenea, Constituția României în art. 1 alin. (3) consacră garantarea demnității omului ca valoare supremă a legii fundamentale și a democrației.

24. Apreciem că **textele normative în cauză sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

25. **Scopul legitim urmărit este** protecția demnității umane a persoanelor de etnie romă. Respectarea demnității umane a persoanelor de etnie romă este un scop legitim urmărit de stat în condițiile în care este de notorietate condiția dificilă acestei minorități în societatea din România.

26. Pe de altă parte, în contextul **dreptului de a nu fi spus discriminării** și sub acest din urmă aspect, corelativ unui tratament injust, ostil, umilitor sau degradant, trebuie reținut elementul de apreciere al criteriului de la care, un comportament reprobabil ar fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

27. **După cum a spus fosta Comisie, expresia „tratamente degradante” are în vedere atingeri grave ale demnității umane, astfel că o măsură care este de natură să coboare statutul social al unei persoane, situația sau reputația ei, poate fi considerată a constitui un asemenea tratament, dacă ea atinge „un anumit grad de gravitate”.**(Comisia Europeană pentru Drepturile Omului, 14 decembrie 1973, *Asiatiques d’Afrique Orientale c. Royaume-Uni*, DR nr.78-B, p.55; a se vedea, printre altele, Irlanda împotriva Regatului Unit al Marii Britanii, Decizia din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, pag. 65, paragraful 162).

28. Raportat la speță, reținem că reclamata a folosit apelative rasiste în relațiile cu elevii precum: *țigan, țigane, țiganilor*. S-au făcut reproșuri petentului cum că a umplut școala de țigani. Mai mult, dirigorul corului școlar de etnie romă a renunțat la această activitate din cauza șicanelor și jignirilor reclamatei care încuiau ușa clasei atunci când venea la repetiție. La ultimul Consiliu Profesoral din data de 14.06.2018 reclamata s-a exprimat cu dispreț și dezgust față de părinții romi calificându-i *murdari, violenți și mizerabili*, îmbrăcați în ținute neglijente și murdare, aduc atingere gravă **demnității persoanelor care aparțin etniei rome, cauzează acestora un sentiment de inferioritate, de natură a le umili și a le înjosi.**

Mai mult, din 11 cadre didactice 5 cadre didactice au susținut că reclamata și-a exprimat disprețul față de persoanele de etnie romă. Motiv pentru care, nu poate fi reținută ca fiind o formă liberă de exprimare, ci mai degrabă o formă gravă de instigare la ură rasială. Colegiul director, având în vedere statutul acesteia, respectiv de absolvent al unei instituții de învățământ și dascăl la o clasă primară. Este inadmisibil să te prezinți în fața unor elevi de școală primară, în calitate de dascăl și să îți exprimi propriile idei preconceptionale referitoare la o categorie de persoane.

29. Măsura constatării și sancționării unui astfel de comportament **este necesară într-o societate democratică** în care demnitatea umană este garantată. Demnitatea umană este un element important în respectul de sine al oricărui cetățean.

30. **Măsura este proporțională cu scopul urmărit**, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a persoanelor ce aparțin etniei rome din România.

31. „Libertatea e semnul de noblețe al omului, dar, ca orice noblețe, **ea implică responsabilități. Exercițiul libertății fără sentimentul responsabilității, înseamnă condamnarea ei**” (Aznavorian, Hurmuz, Excelența legii, Ed. Semne 2007, pag. 68).

32. În speța de față Colegiul consideră că sunt incidente art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale; art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003; **art. 2 alin. (1) și art. 15** din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

33. Art. 26 din **O.G. nr. 137/2000** prevede: „*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

34. Colegiul director aplică amenda contravențională de 1.000 lei față de ..., având în vedere următoarele:

- a) discriminarea sesizată de petent, părintele unui copil, a vizat o persoană;
- b) victima este un copil, iar reclamata cadru didactic, făcând fapta mai gravă;
- c) discriminarea rasială este o formă gravă de discriminare conform jurisprudenței CEDO în domeniu;
- d) reclamata nu a mai fost sancționată anterior, astfel amenda minimă prevăzută de lege este suficientă.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, **cu unanimitate de voturi pentru constatarea faptei și 6 voturi pentru și unul împotrivă pentru sancțiunea aplicată ale membrilor prezenți la ședință,**

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată (unanimitate);

2. Sancționarea doamnei .. în calitate de reclamată cu domiciliul în .. cu amendă contravențională în valoare de 1000 lei, potrivit art.2 alin.11 și art. 26 alin.1 din O.G. nr. 137/2000 coroborat cu art. 8 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare (6 voturi pentru 1 vot împotrivă);

3. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

33. Amenda contravențională se va plăti la Direcția de Impozite și Taxe Locale a Sectorului 4 București, conform Ordonanței nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar).

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – membru

DINCĂ ILIE – membru

HALLER ISTVÁN – membru

JURA CRISTIAN – membru

LAZĂR MARIA – membru

SANDU TATIANA VERONICA – membru

POPA CLAUDIA SORINA – membru

Redactat și motivat de P.C.S., V.F. și Haller István (pct. 33-34) Data: 01.10.2019

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.